

אלהי 1234567

עניני רבותינו אדמו"ר חב"ד

ברוך
אוצר החכמה

בריתם

卷之三

1

2001

مکالمہ

14-200-1000-1

הנְּצָרָן

1 / 1

— 1 —

卷之三

卷之三

مکاریہ

لِذِكْرِهِ

卷之三

۱۷۲

27

۱۰۷

1

卷之三

卷之三

۱۵۰

- ۲۷ -

10

לען זבוב ז

卷之三

A. רישום רבנו הוזקן בפנקס לאזניה

באחד מכתבי היד שבספריה (מס. 1333) מועתקת מפנקס לאזניה, הרשותת כ"ק אדמו'ר הזקן בחברא קדישא של קהילת לאזניה. עיקרה כבר נתרפס בכמה מקומות, ונודפס גם בבית רב (א,ב). אלא שכאן יש חוספת איזה פרטים, ובסוף רשם: ולעיל מזה חתום את ע[צמו] הרב מפלענגןע [...] למטה [...] ה[זקן מ"ה יהודא ליב], וזה הלשון בכ"י הרב הנ"ל הוותיק אות[ת] בא[ות] מגויף הפנקס השיך לו[ת] ... אור[ת] ליום ב' ד' טבת תקצ"ו[ת]. ירוחם בא"א מורה ר' מנחם מענדל כ"ץ זכללה[ת] [גבאי?]פה לאזניה.

אוצר החכמת

אחסון 1234567

היום יומ ט"ו כסלו תקצ"ו לפ"ק נתקבל התורני מו"ה ברוך ב"מ אברהム להחברא קדישא רק [שיהי] ש[מש] להחברא שנה אחת ולציתת כל אשר יצו החברא עליו ואבוי מו"ה אברהム התחייב את ע[צמו] ליתן להחברא אלישיך שייה' שווה לא פחות משלשים ר'וכ.

נתן

היום יומ ט"ו כסלו תקצ"ו לפ"ק נתקבל הילד שנייר זלמן בן מהור"ר ברוך להחברא קדישא רק שייה' שמש עד [בן?] בר מצוה באופן שיטן אבוי זקנו עשרה ברוסט ה' קלאלפעטר

ונמה תיבות מוטשטשות וקורעות, ומזהן החברים נהא שעשנים חתמו (או כתבו) בפנקס לאזניה על הרשותת רבנו הוזקן בחברא קדישא: א) הרב מפלענגןע. ב) הרב הוזקן מ"ה יהודא ליב.
הרשותת אדמו'ר הוזקן מועתקת בכמה כת", ונדפסה גם בביבריה (א,ב), ובמושג'א שם כתוב על החתימה "נאום יעקב במוהרצ"ה זוללה"ה, אשר הוא בעהט"ח ס' ישועות יעקב על המדרש, וה' רב אח"כ ב"ק פלענגןע. [הכוונה לפירוש ישועות יעקב על התאנדי אליהו, שתהפרש בכמה דפוסים שהוא "הרב המאהרג החוז" וכוכ' מו"ה יעקב זצ"ל אבד"ק פלענגןע].

בכת"י 399; 662 בכתובת: "העתק מ"ש בתנ"ל [פנקס דלאזניה] בשנת ג' כשנת הקבוץ להיות מאנשי החבורה. ואומרום בלאנגע שלחישן מזקיין ת"ח עד סוף כתוב זאת ר' ליב שרעת שהיה או בלאנגע עת ההיא". וככת"י 1007 ט"מגען אשר הרה"ך ר' ל' שריס' זל' נדמן בלאנגע בט"ס כסלו זה והוא בעצמו כתוב בפנקס בכ"ק נושא הנ"ל. ואם קבלת נקבלת".

ואולי הוא הרב "הוזקן מ"ה יהודא ליב" הנזכר בכת"י שלפנינו.
2 הרשותת רב ברכח, אבוי שלרבינו הוזקן, להחברא קדישא לאזניה.
3 שם אבוי הוא כאן אברהם, מנהיים לנוסח המצהבה שנדרפס צילמה בס' אגרות-קדוש אה"ז ע' 9, ולא הנוסחאות בבית רב כי א. וראה בהערה באג"ק שם.
4 אפשר הכוונה הדיא, שאבוי מו"ה אברהם "נתן" את הסכם הנ"ל.

לבניין בית הכנסת ובכל שנה ושנה מוחיב אביו זקנו הנ"ל ליתן ח"י ג"פ ואיה אחר כלות משך שנים יהיה כאחד מאותנו.

אוצר האכ마ה

נתן

זקנו תלמידי חכמים כל זמן שמקיינו דעתן נוספת להקהל בני חבורתא קדישא, ה"ה החכמים המופלג תנא לפילג [חחות מ"ה] שניאור זלמן בהרב המופלאמו"ה ברוך דין זרע ברוך זה ייחמנו כי סליק לגבוח בין אסיפה חכמים.

היום אור ליום ג' שנכפל שני פעמים כי טוב ט"ו כסלו תק[כ"א] לפ"ק.

נאום יעקב בככאמו"ה צבי הירש זצלה"ה

ב. מוענה רבנו הוזקן, ע"י תלמידו רבי אהרן הלוי مصطفאראשעלע

לפנינו מוענה שהшиб רבנו הוזקן אל אחד מחסידיו, מוה"ר משה, את המוענה השיב בעל פה על ידי אחד מגודלי תלמידיו, היושב בשבת תחכמוני, רבי אהרן הלוי מוסטאראשעלע (בעל עבודה הלוי, ושער ההידוד והאמונה ועוד), שרשם את המוענה באגרת שלפנינו.

החסיד הנזכר היה מושך זמן אצל רבנו הוזקן, ואח"כ נסע למודד דרכו ה' אצל אחד מתלמידי המגיד ממזריטש. אח"כ נמשכה נפשו לאור כי טוב שאצל רבנו הוזקן, אלא שהיה ירא בעצמו, שמא אהדי שזעב את רבנו הוזקן ונסע לצדיק אחר, לא יאהר רבנו הוזקן לקבלו.

החסיד כתב את כל זה אל כ"ק אדמו"ר הוזקן, וגם אל תלמידו רבי אהרן הלוי,

רבי אהרן כתב את מוענה רבנו הוזקן באגרת שלפנינו, אשר "ידעו לכל דרכו בקדש, לא להකפיד על הנושא לוולטונו, וגם לא להשתדל שישעו אליו דוקא", שאין דרכו לדקדק "כשראי הגודלים אשר בארץ, מטעם ומיוקם כהתקשרות וכדומה זהה, אין זה דרך אותו ח"ז ורוחוק מדרכו", וכל מעיינו הוא רק "ימין מקרבת את אשר קרובת אלקים יחפץ, להורות להם הדרך ילכו בה ודרך ישירה שיבור לו ... ליתן עצות בנסחו של כל אחד ואחד השיר לו".

5 כ"ה גם בשולשת כתבי-היד הנ"ל, אבל בבית רבי גרש ט"ו בכסלו. ובאגרות בעה"ת (בתחלה) גרש ט"ז כסלו, ובעהרה שם:

ט"ז כסלו לא חל ביום ג' בשנים תק"ז-תקכ"ב. בתקכ"ח חול יומן ג' ב"ז כסלו, ובעל בית רבי משער שהי' כתוב ט"ז בכסלו ונותבש לט"ז, ולפיכך קבע את שנת לידתו לתקכ"ג. בקונטרס "ח"ז אלול ה'תש"ג" כתוב כי רבנו נולד בח"ז אלול תק"ה (פרשת הולדה מסופרת שם בארכזה על סמכך המקובל אצל צאצאי איש מפי איש). לפ"ז זה צ"ל תק"ח במקומו תקכ"א, כי גם בתק"ח חולו ט"ז כסלו ביום ג' (ופירוש המלים "בנتمלא שנתה ה"ג" - קודם שנتمלא).

וכבר נשאל זהה כ"ק אדמו"ר מורה"י צ"נ"ע, והшиб שמי"ש כאן "בנتمלא שנתה ה"ג" ר"ל זהה כבר כמה שנים שנتمала לו שנתה י"ג.

ויש להזכיר בביור דברי קדשו, שהוא קאי בהמשך להארשתה הראשונה בט"ו כסלו תקכ"ז, שם נכתב "שייה" משם עד בן בר מצווה", ולפיכך מתעכבה ההארשתה עד הגיעו לגיל ט"ז, ע"ז כתבו כאן, בט"ו כסלו תקכ"א, שמთאים לתנאי הראשון, הוא נהרש עתה להיות חבר, בין שכבר נتمלא לו שנתה י"ג. (ועוד י"ז ראה בית רבי (סא, א), שוגם נכו אדמו"ר הצעיח צדק נרשם בפנקס לאזניה בילדותו "עד בר מצווה שלו").

אך מה שהעיר מוקביעות השנה צ"ע.

ומה שתיקנו ט"ז כסלו וט"ז כסלו" (א) אינם מתאים לכרכי היה, ב) מפורש כאן "זמן קהלה להקהל בני חבורתא קדישא" - שהוא גם תאריך כתיבת שני הקטעים הראשונים. והוא גם בית רבי שם, רישום בני וחתני רבנו הוזקן בפנקס לאזניה נאור לט"ז כסלו תקנ"ה).

גם א"א לתקן שנה אחרת בהעתקה (- במקומות תקכ"א), כי בין השנים תק"ד - תקל"ד לא חל אף פעם ט"ז כסלו בזום ג'.

ואפשר הי' גם לפרש "אור ליום ג' [שהוא יומן ב'] ט"ז כסלו (שכען זה מצינו בכ"מ); אך גם יומן ב' לא חל בט"ו כסלו

בין השנים תק"ז - תקכ"ה.

6 העתקתו, במגדל ע"ז תרכט.

ב"ה

רוב שלום לאה' ידיד נפשי ה"ה וכוכ' כבוד מ' משה נ"י
מכתבו הארוך לאדמו"ר שי' גם אלינו נתקבל לנכון, ודברתי בזה עם
acadesמו"ר שי', והנה קיצור של דברים.

היות ידוע לכל דרכו בקדש, לא להזכיר על הנושא לזרתו, וגם לא
להשתדל שישעו אליו דוקא, כיודע הנהגתו בקדש שמאל דוחה וימין
מקרבת? את אשר קרבת אלקים יחפץ, להורות להם הדרך ילכו בה
ודרך ישרה שיבור לו, עפי' תורה אור ודרך חיים הם למוצאים בח"ח
לפומ שיעורא דילוי ולפומ שכלו ודרךו ושורשו, כמו' בהקדמתו לך"א
יעו"ש, אשר לך"א מישראל יש לו דרך פרטיה לא ראי זה וכוכ' וע"ז
נאמר⁹: איש אשר רוח בו שיכול להלון נגד רוחו של כאו"א. הגם
שליעיר הדינה קסביר שלא רבים ייחממו בהנאהה הניל, ליתן עצות
בנפשו של כאו"א השירך לו, ולפעמים יתחלפו אורחותיו וכו', ומה גם
מאם¹⁰ בראותיו תורה התבנן, וכל הדברים ארכוי. עיפוי' מלחמת טעם
זה לא נוחות לתקדוקא נשארו הגודלים אשר באורך מטעם ונימוקם
מהתקשרות ובדומה לזה, אין זה דרך ח' ורחוק מדרךו, ובאשר
ירש שיחיו בנו יידי מוכ"ז שי'.

בכן אל יכול לנו דמעל' ח'ג, אשר מלחמת זה בבאו יחי' איזה שני
בהתקשרות ח'ג, חיליה אל יעללה בלבו שום חשש ונדרשו, כי בודאי
לא ימנע טוב מאתו בכל אשר ייחפוץ בקרבתו קרבת אלקים, וזה תלי
בחפץ דמעלתו וד"ל, וגם אני הנני לקרבו כפי' יוכלהני, להיות הדבר
של חבה מצוי בינוינו.

את כל זאת הודיעתי נאמנה ושולום כנפשו ונפש ידיו דז' מלו"נ¹¹.

אהרון סגל

ג. מגילת חייו של הרב מוליאדי זצ"ל

מאז ומוקדם היו החסידים רושמים לעצםם את רישומות תולדות אדמו"ר הוזן.
רישימות אלו נדפסו כמה פעמים, אחרי שעברו עדיצה עיבוד והוספות. ביניהם:

(א) שבחי הרב, לבוב תרכ"ה.

(ב) תולדות עמודי החב"ה, מיכאל לוי ראנדינסון, קניגסברג תרכ"ו.

(ג) אה"כ נדפסו התולדות בתוספת מרובה על העיקה, בספר בית רב, שנערך על ידי הרב
ח'ים מאיר הילמן, ברדייטשוב תרס"ב.

גם בכתביו היד שבספרה נשארו לפחות עשר העתקות של רישומות אלה.

(א) כת"י 94. ב (כת"י 399. ג) כת"י 517. ד (כת"י .662. ה) כת"י 10. 676 (כת"י 1007. ז) כת"י 131.

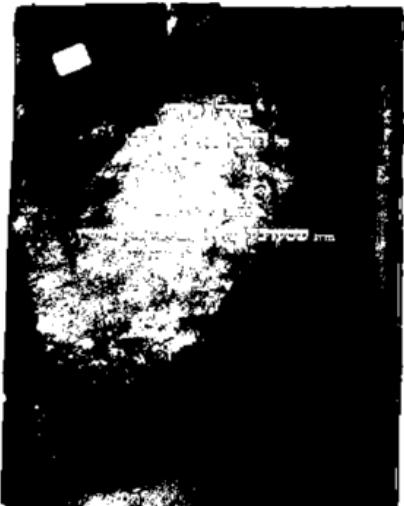
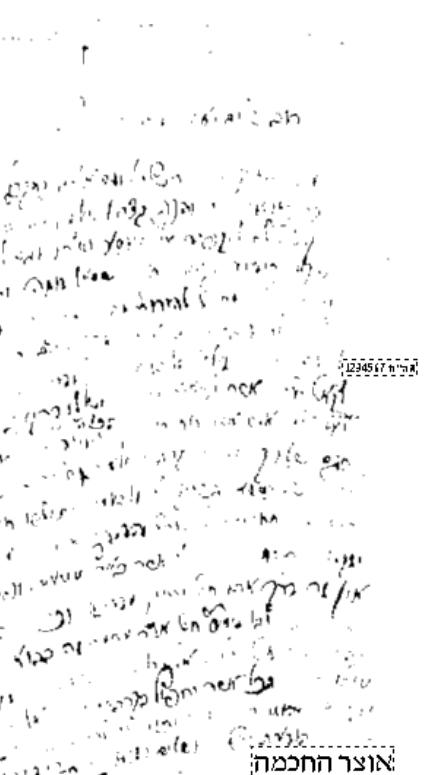
(ח) כת"י 2230. ט (כת"י 2472. י) וגם העתקה אחת בכתב"ק הרבנית הצדקנית מרת שטערנא

שרה, אשת אדמו"ד מורהש"ב נ"ע.

לפנינו כתבי-יד זה, שעלה כריכתו חרוט באותיות מוזהבבות: מגילת חייו של הרב מוליאדי זצ"ל

- כתובה בידי הרבנית מרת שטערנאשרה שניאורסון מלובאויך.

בשליה תשלה"ט הווקף הרבי לעין בתולדות אלו, וכותב אל' בקשר לכת"י 705 הנ"ל: "להראות".
כשמרתי את כתב היה, כתבתתי מזו"ב מס. 517, הכוללת תולדות אדה"ג; ובהמפתח עוד

7 סוטה מג. א.

8 כל חד וחוד.

9 הקדמתו לקוטי אמרים (תניא) ייעין שם.

10 במדבר כז, י"ת.

11 ספר שם.

12 קידושין ל, ב.

13 דורש שלומו מלב ונפש.

"תולדות אדה"ז" – עוד 5 ביכלאך בענין זה.

ועל כך כתב אלין: "להראני" [כמסופר כל זאת בספר "עבדות הקודש" (ג), תשנ"ה) ע' קד]. הרשימה הנ"ל בכת"ק הרבנית שטערנה שרה ע"ה, הייתה שמורה באotta שעה באוסף של "ק אדמוני" מורה"ץ נ"ע.

אחרי משפט הספריה הידוע, עברה גם רשותה זו, יחד עם כל האוסף כולו, לספריית אגדות חב"ד. מאז ואילך מונחים המקו"ם והתצלום באוסף כתבי היהוד, רשום במס' 1345.

את הרשימה הזאת, שכפי הנראה נכתבת ע"י הרבנית בצעירותה, אנו מוצאים בשנת ה'ת"ש, בידיו בנו החורג של אחותה, ר' שמשון דוב ירושלמייסקי.

[אפשר שהרבנית מסרה את הרשימה לאחותה מרת شيئا ברכה דולצקה, ולאחר פטירתה בעלה ר' נפתלי הערך דולצקה (בשנת תרע"ג) נישאה בזוווג שני לר' משה נחום ירושלמייסקי, ואחר פטירתו עבר הספר לידי בנו ר' שמשון דוב].

בא' אלול ת"ש, התקיימה חתונת שרה שניאורסון עם אריה דוברצקי. לקרה החתונה הזאת נתן ר' שמשון דוב וגיטל ירושלמייסקי, לחתן ולכללה "למזכרת ולאות אהבה וידידות, את מגילת חייו של הסבא קדישא – האילן האגדל לענפיו המרובים נטויעם לתפארת בית ישראל".

מסתבה, שכעבור איזה זמן, החליטו החתן והכלה, כי האיש hei מתאים שתימצא אצל רשותה זו, הוא כ"ק אדמוני" מורה"ץ נ"ע. הם מסרווהו לידי, ומידי הגיע הרשימה בספריה.

הרשימה מתחילה: בס"ה, תולדות אדמוני הזקן נ"ע וקורותיו מעת היותו עד יום פטירתו זי"ע אמרן, אדמוני הזקן נ"ע הרי' בנו של הרב ר' ברוך, והרב ר' ברוך היו חתן ר' ברוך (לא נודע מי הוא ר' ב' השני)...

וכס'ימתו: ובמוצש"ק כ"ד בטבת תקע"ג הגיעו יום פטירתו למסור רוחו ונשכחו ליווצרו, ויוצע

אוצר החכמה

תולדות אדה

תולדות אדה – מילאדי זצ"ל
הנ"ל בכת"ק הרבנית שטערנה שרה ע"ה
בשנת ה'ת"ש, בידיו בנו החורג של אחותה, ר' שמשון דוב ירושלמייסקי.
לאחר פטירתו בעלה ר' נפתלי הערך דולצקה (בשנת תרע"ג) נישאה בזוווג שני לר' משה נחום ירושלמייסקי, ואחר פטירתו עבר הספר לידי בנו ר' שמשון דוב.
בא' אלול ת"ש, התקיימה חתונת שרה שניאורסון עם אריה דוברצקי. לקרה החתונה הזאת נתן ר' שמשון דוב וגיטל ירושלמייסקי, לחתן ולכללה "למזכרת ולאות אהבה וידידות, את מגילת חייו של הסבא קדישא – האילן האגדל לענפיו המרובים נטויעם לתפארת בית ישראל".
מסתבה, שכעבור איזה זמן, החליטו החתן והכלה, כי האיש hei מתאים שתימצא אצל רשותה זו, הוא כ"ק אדמוני" מורה"ץ נ"ע. הם מסרווהוו לידי, ומידי הגיע הרשימה בספריה.
הרשימה מתחילה: בס"ה, תולדות אדמוני הזקן נ"ע וקורותיו מעת היותו עד יום פטירתו זי"ע אמרן, אדמוני הזקן נ"ע הרי' בנו של הרב ר' ברוך, והרב ר' ברוך היו חתן ר' ברוך (לא נודע מי הוא ר' ב' השני)...
וכס'ימתו: ובמוצש"ק כ"ד בטבת תקע"ג הגיעו יום פטירתו למסור רוחו ונשכחו ליווצרו, ויוצע

ויאסף אל עמו בן ס"ו שנים והובילו אותו לאירוע האדייעץ ושם חלקת מוחזק ספון ובכל מקומות מושב אנ"ש עשו לו אבל גדול וככד תגנ"ה בגני מורים זכו יגון עליינו ועל כל ישראלי אמן כן יהיו דצון.

אח"כ בא העתק מפנקס לאזנייע, שנכתב אדמו"ר בח"ק¹⁴.

רשימת התולדות בנוסח זה, פחות או יותר, נמצאת גם ברוב כתבי יהוד הנוצרים; אף שקיימים שניים בין הנוסחות, שככל אחד מהמעתיקים הוסיף ותיקן ברשימה זו.

ד. תמיית כ"ק אדמו"ר האמצעי בניו מושחתו

באגרת שלפנינו כתוב כ"ק אדמו"ר האמצעי, בקשר לתמיכת בניו מושחת בית הרב¹⁵. את האגרת מסר לידי ר' חיים מליבאויטש, כדי למסור אל הרב ר' יוסף והמלמד ר' ליב בעירה מסוימת, יחד עם סכום 40 רובל בסף, כדי למסור חצי לבת דודתו של רבנו מורת שיינא, וחצי לחלק לקרוביו רבנו שבאותה עיריה ולענין העיה. השיליח ר' חיים הוא אولي זה המתואר בבית רבי ח"ב סוף פ"ח: הרה"ח ר' חיים מליבאויטש זלה"ה (הנקרא חיים דער קלינער כו) הי' ממקורבי רבינו.

אוצר החכמה
אה"ח 1234567

לא נודעת לנו בת דודה של רבנו בשם מורת שיינא, אוכנס זה היה גם שם זוגתו. ואולי ניתן לשער, שהכוונה היא לבת דוד זוגתו של רבנו, ששתחנן נקרוא בשם שיינא. ואולי גם שאר"ה קרובים שלו¹⁶, הנוצרים באגרת זו, שגרים באותה עיריה, הם קרובי משפחת זוגתו של רבנו. אודות משפחת הרבנית שיינא כתבת בפרדס ח"ד גליון א' ע' 69 ואילך, שניים מוגיסיו שם ר' ישראל ש"ץ ור' שמורי ברליין, שגרו באינאויטש, ואשר גם חותנו של רבנו, ר' יעקב, גר באינאויטש.

[עוד ידוע לנו על אחד מגיסיו של כ"ק אדמו"ר האמצעי, שהיה זKEN של כוהה"ר חיים אליעזר ביחסובסקי, כפי שנכתב בשער הספר דרך מצותיך "נכד גיסו של רבינו אדמו"ר האמצעי ז"ע." אוכנס לא ידוע לנו אם הכוונה לאחד משני הגיסים הנזכרים (ר' ישראל ש"ץ או ר' שמורי ברליין), או אחד משני הגיסים האחרים (שלא נודעו לנו שמותיהם). וкоפסר בס' השיחות תש"ד ע' 65, שחותנו של כ"ק אדמו"ר האמצעי היו 5 בנות, היינו שבננס לאשת אדמו"ר האמצעי, ושתי הגיסות הנ"ל היו לו עוד שתי בנות].

אוכנס לא מסתבר שאגרת זו נכתבה לאינאויטש, שהרי שם הי' המו"ץ הרה"ק מהרי"ל, דודו של רבנו, ואילו כאן שולח את התמיכה לבני המשפחה באמצעות ר' יוסף מ"ץ. ואפשר שאגרת זו נכתבה אחרי הסתלקות הרה"ק מהרי"ל, בחורף תקפ"ו (ראה מפתחות לש"ת צמח צדק ע' קסא). ואפשר שמדובר כאן בעירה אחרת שגרו בה מבני משפחת הרבנית שיינא, אשר המ"ץ של עירזה זו היה ר' יוסף, והמלמד ר' ליב.

לאה' ר' ליב מלמד ור' יוסף מ"ץ נ"י

יקבלו מיד אהוי מוכ"ז¹⁷ ר' חיים ממהנינו סך עשרים רוח"כ לחילק לעניין העיר ולקרוביו שלנו כפי ראות עיניהם. וגם יקבלו סך עשרים רוח"כ ליתון לבת דודי מ' שיינא

דובער

ה. נסיעת כ"ק אדמו"ר מורה"ש נ"ע למוקומות הרפואה

את האגרת שלפנינו כתוב כ"ק אדמו"ר מורה"ש נ"ע, בשנת תר"מ, בעת שהותו במדינת שוויץ.

14 ראה לעיל פרק א.

15 ראה גם "מאסרגות אדמו"ר האמצעי" ע' ג' ואילך (קה"ת, תשנ"ח).

16 מוביל כתוב זה.

האגרת נכתבה מעיר מאונטרו (Montreux) שבמדינת שוויז, לשם נסע בתחלת חורף תר"מ, ע"פ הוראת הרופאים, לצורך רפואיו. באגרת מספר רבינו, שאחרי ישיבתו בועuai (Vevey) ובמאונטרואוקס "התחלתי להרגיש תעלת בעזיה"ת. שתי העיירות האלו שבמדינת שוויז, שכנות בקצחו המזרחי של האגם (Lac Leman), שכקצחו המערבי שכנת העיר ז'נבה. לפניו מפת הנהה, עם שלושת העיירות הנוכחות, השוכנות בקצתו:

בקשר לתוכניות נסעה זו, מסופר באגרות קודש של רבינו אגרות י"ה. שם אגרת יא מסופר על התוכנית לנסוע מליבוראויטש ביום ג' פ' נח כ"ז תשרי תר"מ. אבל במברק (ס" יד) נראה שככ"ט תשרי היה עדין בליבוראויטש. ובשו"ג לאגרת יא מצוין שנסיעתו התעכבה איזה זמן.

מכל מקום מסופר באגרת שלפננו, שהחלק הראשון של מ"ח כבר היה בשוויז, בתחלת היה בעירה וועוואי – עד יום ד' י"ט מ"ח. אח"כ קבע ישיבתו במאונטרו עד יום א' פ' וישלח ח' כסלו. על התוכנית אח"כ הוא כותב כאן, שבדעתו לנסוע לבאייריטש, להיות שם שלושה שבועות, ואח"כ לחזור לבית, דרך פאריז.

לא נודע לנו באיזה יום חזר רבינו לLIBERAUITSCH, אמןם בתורת שמואל תר"מ (ע' לוילך, וע' רסוז אילך), נדפס המשך המאמרים שאמר בליבוראויטש מש"פ מקץ (חנוכה) ואילך. מפת ודרכ' נסיעת רבינו, מליבוראויטש ועד מאונטרו הסמוכה לז'נבה, ניתנה באגרות קודש שלו ע' ית.

1234567 אחה"ח

האגרת נכתבה לאחד מהחסידים המפורסמים של רבני, מוה"ר שמואל דובער מבאריסוב (הרشد"מ).

באגרות קודש רבני אגרת ג, כותב لأن"ש בבאירוש, קיבל את הרשד"מ בתור משפייע דא"ח קבוע אשר לא פעם ושתיים דבר כ"ק אcame"ד הגאון [בעל ה"צמח צדק"] זצלה"ה ז"ע עmedioshiach otu lifni ... יתר על כל בני גilo".

תצלום מכתבו - ב"תולדות אברהם חיים" ע' יז (שם מסופר אודות פשרה בענין עסק שעשה כ"ק אדמו"ר מוורר"ש נ"ע, ומוסר הדברים ע"י הרשד"מ אל שני בעלי הדין).

עוד אודותיו ב"התמימים" חוב' ה' ע' צט [רסב] ואיילן. מכתבים נספחים במנון ואילו - לכאן פרק יא; קלד. **אוצר החכמה**

ב"ה. יומ ה' כ"ז מ"ח תר"ס לפ"ק

מאונטרואוקס

כ' אהו ידידי עוז הרה"ה המופ' חו"ג י"א מוה' שמואל דובער נ"י

ת"ל על החוה"ש כה לא יסור צור חסדו על הבא. מכ' נשלר לי מביתי וקובלתיו היום, והנני למלאות מבקש לו להודיע לו משלומי ישר מפה.

ות"ל כי שלום לנו, והתחלתי להרגיש תעלת בעזיה"ת בפה האoir חם וטוב. עד יום ד' שביע העברה היתה ישיבתינו בועuai, אך מפני כי בפה מאונטרואוקס האoir יותר חם יותר זרך לנו קבענו ישיבתינופה עד יום א' פ' וישלח, נסע שלום וצלה לבאייריטש.¹⁷ ואם האoir חכ שם, עד שאוכל לרוחן במוי הים, נשב שם ג"ש¹⁸ אי"ה, ואכןנו חם כ"כ, אז נסע לביתנו שלנו דרך פאריז.

17 אולי Biarritz, בדרום צרפת, על שפת ים התיכון.
18 ג' שבועות.

ת"ל ישבתנו היא במנוחה, ובאמת גם מתחילה לא هي כלל ממנה כו.

קובלתי המכתב כפי שהבטיח ר"מ נ"י נ"ז לרא"פ.¹⁹

ויקבל החווה"ש והברכה מאדה"ש כנפשו וידיו עוז ד"ש מלונ"ח

שמעאל

ג. מכתב אדמו"ר מוהרי"ץ מאורוטש, לאחיו אדמו"ר מוחר"ש מוליאבויטש

לפנינו אגרת שכתב האדמו"ר מוהרי"ץ נ"ע מאורוטש, לאחיו אדמו"ר מוהר"ש נ"ע
מוליאבויטש, בקשר למצב בריאותו כ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע, ובקשר לבנו הילד - כ"ק אדמו"ר
מוחרש"ב נ"ע, הכיריעד להוות התן של מוהרי"ץ מאורוטש, וכן בקשר למונתה שנקה כ"ק
אדמו"ר מוהר"ש נ"ע לבנו הנ"ל, ולילדה המועדת להיות כלתו - הרבנית שטערנה שרה -
בஹותם בני תשע.

אגרת

ומצורף לה - אגרת מוהרי"ץ מאורוטש אל הגבר אברהם זלמן גינזבורג מוויטבסק, שהיה
אח"כ למחותנו של כ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע - כאשר בנו כוה"ר משה ארוי ליב גינזבורג נשא
את מות דברה לאה בת כ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע, בקץ תרל"ב (ראה אגרות קודש אדמו"ר
מוחר"ש נ"ע אגרת ז).

אמנם בעת כתיבת האגרת שלפנינו, בקי"ץ תר"ל, עדין לא נגמר השידוך הנ"ל, ולכן כתוב בסוף
האגרת אל כ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע "בקשת להודיעני אם גמור שידוך למ"ט עבר בתו תי".

השידוך והתנאים בין כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע ובין הרבנית שטערנה שרה בת האדמו"ר
מאורוטש, נגמרו ונחתכו ע"י כ"ק זקן אדמו"ר הר"ץ צמח צדק, בשנת תרכ"ה, בהיותו בן 4 וחצי
שנתיים (ראה ל�מן פרק קמה). והותנה בהם שהחתונה תתקיים כעבור 10 שנים בשנת תרל"ה.
באגרת שלפנינו נוספת, כי כ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע קנה מותנת לחתן ולכללה, ועל כן
מכבשו אחיו מוהרי"ץ מאורוטש, "למסור לחתן שי המתנה שנקה בפטרובורג, וליתן לו
בעבורו, כיילו אני שולחה מפה. וכמו"כ לשולח לבתי הכללה תי' המתנה".

כ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע היה חלוש מאד בבריאותו, וכך בשרותו נסע למעינות הרפואה
במושיענ�� וועד, וגם אמרו לו הרופאים שהוא כוכבה להתעלול ולעסוק במלאכת יד (ראה
לקמן פרק קג, וש"ג).
על כן שואל באגרת שלפנינו "אם שותה עדין חלב וכמה, ועסក הגומנאסט אם עדין
עשה".

עוד שואלו בקשר לנסיעת השד"רים עbor מיעוט ארץ הקודש ועbor מעמד [לשם הסווואה
משמעות הצנור כונה בשם מסחר הטליתים], אשר אחרי הסתלקות כ"ק אדמו"ר הר"ץ צמח צדק
בשנת תרכ"ו נחלש הדבה, ועל כן שואל "להודיעני נא אם נסעים המשליחים הכללים למסחו
הטליתים ג"כ לכל מקומות ... ושמעתה אשר בכמה רישיות דיסין לא הי סוחר הכללי וזה שני
שנתיים, ושואליים ודורים העידות ע"ז, על מה ולמה אינם נוסעים אליהם סוחר הכללי, אשר
יסדו אבותינו הק' נ"ע".

אוצר החכמה

עוד שואל בקשר להדפסת ש"ת צמח צדק, אשר אחרי הסתלקות כ"ק אדמו"ר הר"ץ צמח
צדק" מסרו את הכתבים לידי שניים מרבני אנ"ש, מוהר"ר חיים יעקב וידיעויז"ר מוהר"ר שמעון
ב"ר דוד, שייעסקו בעריכת והכנת התשובות והחידושים לדפוס.²⁰
הם עסקו בזה ככמה שנים, והכרך הראשון נדפס בוילנא בשנת תרל"א. ועל כן שואל באגרת
שלפנינו, בקי"ץ תר"ל, "מתי ישלח להדפיס, ואם עסוקים הרבנים עוד בתיקון וסדר ההדפסה".

19) החסיד ר' אברהם אבל פרסי, אליו כתבר לנו 5 אגרות בקשר לנסעה זו, ונדפסו באגרות קודש של אגרות
יעד. ואודתו ראה במוציאן שם אגרת?

20) ראה ל�מן פרק נת.

באגרת המצורפת לה, מבקש אצל הגבר ר' אברהם זלמן גינזבורג מויטבסק, שיקנה עבורה טה במאסקואה ושלח אליו לאוורוטש. אף שאפשר להשיג טה בקיוב הסוככה לאוורוטש, מ"מ "הט"א דקיעב איני יכול לשותה".

בעזה"י יומן ג' פ' מנות מ' תר"ל.

רו"ש²¹ וברכה לכבוד אהובי אחוי ייד"נ הרב החסיד המפורסם וכו' מ"ה שמואל שי' ביטו וזרעו לברכה וביחוד לבנו המל"ח אי"ה²² המופלג היקר ונעה שלום בער ש'

החיוה"ש תל', יוסף הש' לחתראות בחו"ש²³. זה זמן נכון לא קבלתי ממנו מכתב. וחפצי ותשוקתי מאד להתודע על בורי' מירך שלומו, لكن ונא להודיעני תיכף ומיד משלו מה היחסות נפשי, ואם שותה עדין חלב וכמה, ועסក הגומנאסט²⁴ אם עדין עשו, וסדר הנגתו בבריאותו, אם נזכר לישע בכל יום או שהוא בעזה"י כשארו אנשים. נא להודיעני מכל, ובקדם.

בקשתו למסור להחתן שי' המהנה שקנה בפ"ב, וליתן לו בעורבי באלו אני שולחה מפה, וכמו"כ לשולח לבתי הכללה תי' המתנה, ולמה יונחו כה, לע"ע. ואיה עוד חזון ליתן עוד מתנות. הש'

ימלא לנו, בזכות אבותינו נ"ע, כל הנזכר ברוח.

גם להודיעני אם נסעים המשולחים הכללים למסחר הטליתים ג' כל מקומות לטעת זאמוט וירושין. ואצל רב"ק²⁵ שמעתי וידעת כי הי' חולה ר' לונסעל"ב, ואם נסעה הוא אחד ואולי אפשר לשולח לי חשבון ברוחו, בודאי בקשתי מאד לטרוח בה מעט ולשלוח לו. ושמעתי אשר בכמה עיירות רישין לא היו סוחרי הכללי זה שני שנים, ושאליהם ודorousים העיירות ע"ג על מה ולמה אינם נסעים אליהם סוחרי הכללי, אשר יסדו אבותינו הק' נ"ע.

וגם מעין ההדפסה, מתי ישלח להדים, ואם עוסקים הרבניים עוד בתיקון וסדר ההדפסה, א"ל אם הי' נמצא תי' כבודו לשולח לי בודאי הי' רצוני זה.

1234567

והשי' ישלח לו רפו"ש באמת ויהי' בריא לכל אנשים הבראים, בזכות אמות' נ"ע ז"ע ועכ'!
ואו"ש מאדרה ט²⁶

כ"ד אחוי אחוי הדו"ש מלונ"ח²⁷

בקשתי להודיעני אם גמר שידוך למצט עברו בתו תי', ובא"ל עדין, באיזו עמד בדעתו קרוב יותר למגרר, ומה העיכוב כ"כ.

בקשתו לשולח המכtab המוס"פ לא"ז לויט²⁸. והייתי שולח לו ישר לויט, אך אפשר הוא עדין בביושעןקוואויך.

בעזה"י יומן ג' כ"ז תמוז תר"ל, אוריך

רו"ש לידי הגבר המפורסם הו"ח וכו' מ"ה אברהם זלמן נ"י גינזבורג

בקשתו לכתוב למאסקואה שיישלח לי ממש טיא האלבוקאו אורבעה פונט מן ג' רו"ב, ועלה בנכון פ' 2.40 ורו"כ כ"פ. ומהוות ישלח לו או מפה או בלאווק כמה שיגיע.

ויקבל החוה"ש מאדרה"ש ידיוד הדו"ש מלונ"ח

יוסף יצחק

21 רוב שלום.

22 המועד להיות חתני אם ירצה השם.

23 החיים והשלום תורה לאל, יוסף השם יתברך להתראות חייס ושלום.

24 התעמלות. ראה ללקון פרק קג.

25 ר' בערך קליסקער [לי' דובער אשכני מקאליסק], שהיה שד"ר וחוזר דא"ח אצל כ"ק אדמו"ר הצעקה צדק (הקדמת נכדו לס' קבוצת השלחן). אודוטיו וראה ס' מאמרי אדכו"ר הצעקה צדק תר"ד-תרט"ג, ע' שג.

26 נשומות עזן זכרנו יגון עליינו ועל כל ישראל, ואומר שלם מאדון השלום.

27 כה דברי אחוי מחותנו הדורש שלמו מלך ונפש חפצה.

28 המכtab (דלקמן) המօסגר פה, לאברהם זלמן הגר בעיר וויטבסק.

יודענִי אם באפשר לשולח מפה ישר למסקווע לסקלאד הלווקאוו מעות, מקודם שישלח בעצמו הטיא, אם זה בטוח, ולא אצטרכַ להתריה את מעל כל פעם. אך לע"ע לעשות נ"ל, ולכטוב לשם, כי אין לי טיא, והטיא דקיעב אינני יכול לשנות.

Купцу Есель Шнеерсону

Въ Г. Овручъ Волынскай Губ.

(תרגום: לסוחר יוסף יצחק שניאורסאהן
אוורוטש פלך ואהלהן)

ג. פטור מהצבא הרוסי, שקיבל כ"ק אדמו"ר מוורהש"ב נ"ע

חוק גיוס נערים יהודים לצה"ר הרוסי, החל בשנת תרל"ה, בחופorth שהධיס איז המושל הרוסי בשם "דרור אוסטאו" (געזעטן) וועגן מליטער פפליכט", ובו חוביל כל גער יהודי להתגייס לצה"ר הרוסי, לשרת במשך 4 שנים.

[בתקופה שלפנייה, החל משנת תקפ"ז ואילך, היה קיימן חוק הקנטוניסטים האכזרי, בו הוכרחו הקהילות לספק מכסה קבועה של ילדים (לפעמים עד 30 ילדים לכל אלף יהודים), שהיו נשלחים לצה"ר 25 שנים, בגין תוק מוחלט מההורנים ומחייבים יהודים. אם לא הצליחו לעמוד במילוי מכסה זו, היו נשלחים "חותפים" – לחטוף ילדים יהודים מהרחוב ולשלוחם לצה"ר 25 שנים לצה"ר – לפחות צוחחת וילlett הילדים והוריהם].

רבים היו נסיבות יהודים לקבל פטור מגיסוז זה, שמנתק את הנער מחייבים יהודים, בעל כרכום, במשך 4 שנים. לפעמים היה עליה הממושל על נסיבות אלו, ואז היה עוצר את המعروבים בדביה [אודות הרוב מושלים זלמן נימריך, עם רבים מיהודי סטרדוב, שנאסרו בשל כך בשנת תרמ"א, והוא אסורים במשך שנתיים תמיימות, ראה אגרות קודש אדמו"ר מוורה"ש נ"ע אגרת טן, ובשוליו הגלין שם. אודות החסיד ר' אברהם חיים דראונובים, שנאסר בשל כך בפלישצניעץ בשנת תרמ"ח, והי אסור במשך שלוש שנים, ראה תלדות אברהם חיים ע' לה ואילך].

אוצר החקמות

לפניו תעודה ה"פטור" מהצבא הרוסי, שקיבל כ"ק אדמו"ר מוורהש"ב נ"ע בקייז'רל"ט, בהיותו בן 18 שנים.

ממה שתואר כאן כ"בן הסוחר הייטבסקי", שלום בערך שמו אלוב [=בן שמואל] שניאורסאהן" נראה, ש[כדי להקל את קבלת ה"פטור"] הוא ה' רשם בתוור אה"ת 1234567 – תושב העיר ויטבסק, אשר כמה בתים בעיר זו היו שייכים אל כ"ק אבי אדמו"ר מוורה"ש נ"ע (ראה אגרות קודש שלו ע' י"ד, רקען ריש ע'כו).

СВИДѢТЬСТВО

о выдаче паспорта въ Империи Российской

(БЕЗРЧИВЕ)

Представительство въ Империи Российской въ г. Одессе въ 1879 году

издано на имя Абрама Струве, сына Абрама Струве, въ возрасте 18 лет, въ гражданскомъ звании кандидата въ юристы изъ евреевъ, не имѣтельствованія, принадлежащаго къ еврейской нации службу въ военномъ службѣ, и потому способнаго носить оружіе.

Кандидатъ Абрамъ Струве, въ гражданскомъ звании кандидата въ юристы изъ евреевъ, не имѣтельствованія, принадлежащаго къ еврейской нации службу въ военномъ службѣ, и потому способнаго носить оружіе.

Примечание. Примечание

תעודת על התיצבות למילוי החובה הצבאית

(חותמתה:) הנהלת מחוז אורשא: למסור לשニアורסאהן.. מס' 358

(תמידות)

מחזיק תעודה זו, בן הסוחר הייטבסקי, שלום בערך שמו אלוב שניאורסאהן, התיצב למילוי חובתו הצבאית לפי צו הגיס של שנת 1877, ולפי מס' ספר הגורל ... שהוציא [הוא מותאים להתקבל לשירות צבאי, אבל] לפי הבדיקות, נמצא בלתי כשיר כלל לשירות צבאי, וכן פטור לעולם מהשירות.

הונפק על ידי המחו"ז הייטבסקי לעניין גיס שעיל ידי הגוברניה הייטבסקאית, ב-25 ביולי שנת 1879, מס' ספר אלף שיש מאות ארבעים וחמש.

מנהל המחו"ז (חותמה)

(חותמתה:) המחו"ז הייטבסקי לעניין התיצבות לצה"ר

